

Załącznik nr 4

**Standardy realizacji wybranych form wsparcia
w ramach
Działania 10.2 RPO WD 2014-2020**

Wrocław, maj 2017 r.

Wstęp	3
1. Ogólne zasady realizacji wsparcia na rzecz edukacji podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej	3
2. Standardy realizacji wybranych form wsparcia	4
3. Diagnoza potrzeb edukacyjnych.....	24
4. Katalog stawek maksymalnych.....	27
5. Cross – financing i środki trwałe w projekcie	29

Wstęp

Niniejszy dokument ma na celu wyznaczyć standardy realizacji wybranych form wsparcia oraz katalog stawek maksymalnych w ramach ogłaszanych konkursów dla Działania 10.2 *Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej.*

Ogólne zasady realizacji projektów wyznaczają dokumenty programowe, *Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, Szczegółowy opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020* oraz wytyczne horyzontalne i szczegółowe Ministra Rozwoju.

W przypadku działań nieopisanych w niniejszym dokumencie, sporządzając wniosek o dofinansowanie projektu, należy kierować się wskazanymi dokumentami oraz pozostałymi zapisami w Regulaminie konkursu.

1. Ogólne zasady realizacji wsparcia na rzecz edukacji podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej

Celem interwencji Działania jest:

- a) rozwijanie u uczniów, w tym z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności (kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej), które stanowią fundament dla dalszego podnoszenia kwalifikacji i umiejętności w ramach kształcenia przez całe życie;
- b) podniesienie efektywności kształcenia uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych oraz matematyki, w tym stworzenie w szkołach lub placówkach systemu oświaty warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu;
- c) zwiększenie wykorzystania TIK oraz rozwijania kompetencji informatycznych;
- d) przygotowanie szkół lub placówek systemu oświaty do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym z uczniem z niepełnosprawnością, a także bezpośrednie wsparcie uczniów, którzy mają trudności w spełnieniu wymagań edukacyjnych bądź uczniów zdolnych;
- e) przygotowanie szkół lub placówek systemu oświaty do realizacji działań ukierunkowanych na wspieranie rozwoju ucznia młodszego w procesie przekraczania tzw. progu szkolnego (edukacyjnego);
- f) poprawa dostępności, jakości i efektywności usług świadczonych w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego poprzez zwiększenie dostępu do usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach oraz umożliwienie

nauczycielom zatrudnionym w szkołach lub placówkach systemu oświaty, realizującym zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego bez przygotowania w tym zakresie, uzyskanie kwalifikacji doradcy, a nauczycielom – doradcom z kwalifikacjami – ich podnoszenie stosownie do zmieniających się potrzeb;

- g) rozwijanie współpracy instytucji i organizacji realizujących usługi w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego na szczeblu regionalnym i lokalnym;
- h) zmniejszenie różnicowania międzyszkolnego w odniesieniu do osiągniętych przez szkoły lub placówki systemu oświaty wyników edukacyjnych;

Kategorią interwencji dla ogłaszanych konkursów w ramach Działania 10.2 jest kategoria i115, która odpowiada bezpośrednio celowi dążącemu do ograniczania i zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki, zapewnianiu równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

2. Standardy realizacji wybranych form wsparcia

Wszystkie formy wsparcia zaplanowane w ramach projektu, bez względu na typ projektu, muszą być jedynie uzupełnieniem działań prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty. **Deklaracja w powyższym zakresie musi zostać zawarta w treści wniosku o dofinansowanie.** Skala działań prowadzonych przed rozpoczęciem realizacji projektu przez szkoły placówki systemu oświaty (nakłady środków na ich realizację) nie może ulec zmniejszeniu w stosunku do skali działań (nakładów) prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu (średniomiesięcznie). Warunek ten nie dotyczy przedsięwzięć zrealizowanych w ramach programów rządowych oraz w ramach poprzednich konkursów Działania 10.2 w ramach RPO WD 2014-2020, co oznacza, że przy analizie skali działań prowadzonych przed rozpoczęciem realizacji projektu można nie uwzględniać przedsięwzięć zrealizowanych w ramach programów rządowych oraz w ramach poprzednich konkursów Działania 10.2 w ramach RPO WD 2014-2020

W ramach Działania 10.2. nie mogą być realizowane działania o charakterze społeczno – zawodowym wdrażane w ramach Osi 9 *Włączenie społeczne*, w typie operacji 9.1.B.

W ramach ogłoszonych naborów istnieje możliwość realizacji następujących typów projektów:

- **10.2.A.** Kształtowanie kompetencji kluczowych na rynku pracy, wsparcie nauki języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych i TIK (ICT) oraz właściwych postaw: kreatywności, innowacyjność, pracy zespołowej.

- **10.2.B.** Tworzenie w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego.
- **10.2.C.** Realizacja programów pomocy stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów przyrodniczych, informatycznych, języków obcych nowożytnych, matematyki lub przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie z niepełnosprawnościami, uczniowie zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki).
- **10.2.D.** Wsparcie w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcie ucznia młodszego przy jego przechodzeniu na kolejny etap kształcenia.
- **10.2.E.** Doradztwo i opieka psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ucznia o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych (m.in. uczniowie z niepełnosprawnościami, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki).
- **10.2.F.** Rozszerzenie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym.
- **10.2.G.** Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji w celu doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli i pracowników pedagogicznych pod kątem kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się po rynku pracy (TIK, matematyczno-przyrodniczych, języki obce), nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw uczniów (m.in. kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej) oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia.
- **10.2.H.** Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji w celu doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli i pracowników pedagogicznych pod kątem wykorzystania narzędzi wspierających pomoc psychologiczno-pedagogiczną na każdym etapie edukacyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ucznia o szczególnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych (m.in. uczniów z niepełnosprawnościami, uczniów uzdolnionych, zagrożonych przedwczesnym kończeniem nauki).

Poniżej opisano warunki i możliwości realizacji poszczególnych typów projektów:

10.2.A.

Kształtowanie kompetencji kluczowych na rynku pracy, wsparcie nauki języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych i TIK (ICT) oraz właściwych postaw: kreatywności, innowacyjność, pracy zespołowej. Wsparcie może objąć w szczególności:

- a) realizację projektów edukacyjnych w szkołach lub placówkach systemu oświaty objętych wsparciem;
- b) realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia dla uczniów mających

trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej;

- c) realizację różnych form rozwijających uzdolnienia;
- d) wdrożenie nowych form i programów nauczania;
- e) tworzenie i realizację zajęć w klasach o nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych;
- f) organizację kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla uczniów;
- g) nawiązywanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły lub placówki systemu oświaty w celu osiągnięcia założonych celów edukacyjnych;
- h) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL;
- i) realizację zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą;
- j) wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania w szkołach lub placówkach systemu oświaty, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej;
- k) kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów, w tym z uwzględnieniem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i wynikających z tego tytułu zagrożeń.

Definicja oraz zakres kompetencji kluczowych znajduje się w Słowniku skrótów i pojęć w Regulaminie konkursu.

Projekty edukacyjne, o których mowa w punkcie a) muszą być zgodne z następującymi warunkami:

- a) zakres tematyczny projektu edukacyjnego finansowanego ze środków EFS może wykraczać poza treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego;
- b) projekt edukacyjny finansowany ze środków EFS może być realizowany jako projekt interdyscyplinarny, łączący wiadomości i umiejętności z różnych dziedzin.

Wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania w szkołach lub placówkach systemu oświaty, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej, o której mowa w punkcie j) musi być zgodne z następującymi warunkami i możliwościami:

- a) wnioskodawca może zakupić w ramach projektu pomoce dydaktyczne, narzędzia TIK oraz urządzenia sieciowe zawarte w katalogu pt. „Wykaz pomocy dydaktycznych, narzędzi TIK oraz urządzeń sieciowych”, określonym przez MEN i udostępnionym za pośrednictwem strony internetowej administrowanej przez MEN:

<http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-przedswiez-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spoecznego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/> ;

- b) dopuszcza się możliwość zakupu w ramach projektów, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, komputerów stacjonarnych;
- c) dopuszcza się zakup wyposażenia o parametrach wyższych niż opisane w katalogu MEN celem realizacji programu nauczania i osiągnięcia rezultatów projektu;
- d) dopuszcza się możliwość sfinansowania w ramach projektów kosztów związanych z dostosowaniem lub adaptacją pomieszczeń (rozumianą zgodnie z Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków) na potrzeby pracowni szkolnych, wynikających m. in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;
- e) pomoce dydaktyczne, narzędzia TIK oraz urządzenia sieciowe powinny być dostosowane do potrzeb ich użytkowników, w tym wynikających z niepełnosprawności;
- f) maksymalna wartość wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych, narzędzi TIK i urządzeń sieciowych w szkole¹ lub placówce systemu oświaty, objętej wsparciem wynosi:
  - a) dla szkół lub placówek systemu oświaty do 300 uczniów – 140 000 zł;
  - b) dla szkół lub placówek systemu oświaty od 301 uczniów – 200 000 zł;
- g) wniosek o dofinansowanie projektu powinien zawierać zobowiązanie dotyczące osiągnięcia przez szkołę lub placówkę systemu oświaty objętą wsparciem w okresie do 6 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu, określonej w umowie o dofinansowanie projektu, wszystkich poniższych funkcjonalności:
  - a) stały dostęp do łącza internetowego użytkowników w szkole lub placówce systemu oświaty, na poziomie przepływności optymalnym dla bieżącego korzystania z cyfrowych zasobów online w trakcie lekcji i w ramach pracy zawodowej;
  - b) w zależności od liczby uczniów, tj. do 300 albo od 301, szkoła lub placówka systemu oświaty posiada odpowiednio, co najmniej, jeden albo dwa zestawy stacjonarnych lub przenośnych komputerów albo innych mobilnych urządzeń mających funkcje komputera oraz dedykowanego urządzenia umożliwiającego ładowanie oraz zarządzanie mobilnym sprzętem komputerowym z:
    - i) zainstalowanym systemem operacyjnym;
    - ii) dostępem do oprogramowania biurowego;
    - iii) oprogramowaniem antywirusowym, jeżeli istnieje dla danego urządzenia – opcjonalnie, jeżeli takie oprogramowanie nie jest zainstalowane na szkolnych urządzeniach sieciowych;

---

¹ Wartość wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych, narzędzi TIK oraz urządzeń sieciowych w zespołach szkół lub placówek systemu oświaty, o których mowa w art. 62 ust. 1 ustawy o systemie oświaty, powinna być uzależniona od liczby szkół lub placówek systemu oświaty tworzących zespół.

- iv) oprogramowaniem zabezpieczającym komputer albo inne mobilne narzędzia mające funkcje komputera w przypadku kradzieży;
- v) oprogramowaniem do zarządzania zestawem przenośnych komputerów albo innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera dla potrzeb przeprowadzania zajęć lekcyjnych - w zależności od rodzaju wybranego przenośnego komputera albo innego mobilnego narzędzia mającego funkcje komputera - opcjonalnie, jeżeli takie oprogramowanie nie jest zainstalowane na szkolnych urządzeniach sieciowych oraz oprogramowaniem do zarządzania szkolnymi urządzeniami sieciowymi;
- vi) oprogramowaniem zabezpieczającym uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju w rozumieniu art. 4a ustawy o systemie oświaty;
- vii) oprogramowaniem zabezpieczającym szkolne urządzenia sieciowe;
- c) w zależności od liczby uczniów, tj. do 300 albo od 301, szkoła lub placówka systemu oświaty posiada odpowiednio, co najmniej, jedno albo dwa wydzielone miejsca dostosowane do potrzeb funkcjonowania zestawu stacjonarnych lub przenośnych komputerów lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera z bezprzewodowym dostępem do Internetu;
- d) w miejscach, w których uczniowie korzystają z zestawu stacjonarnych lub przenośnych komputerów lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera, jest możliwa prezentacja treści edukacyjnych z wykorzystaniem wielkoformatowych, niskoemisyjnych, interaktywnych urządzeń do projekcji obrazu i emisji dźwięku umożliwiających wyświetlanie obrazu bez konieczności każdorazowego dostosowywania warunków światła i układu ławek w salach;
- e) szkoła lub placówka systemu oświaty zapewnia komputery stacjonarne lub przenośne lub inne mobilne narzędzia mające funkcje komputera do indywidualnego użytku służbowego nauczycielom prowadzącym zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem TIK;
- f) szkoła lub placówka systemu oświaty posiada co najmniej jedno miejsce (pomieszczenie), w którym uczniowie mają możliwość korzystania z dostępu do Internetu pomiędzy oraz w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych w godzinach pracy szkoły, zgodnie z organizacją roku szkolnego;
- h) wsparcie na rzecz tworzenia wewnętrznych sieci komputerowych lub bezprzewodowych może objąć:
  - a) opracowanie projektów technicznych dla każdej ze szkół lub placówek systemu oświaty uczestniczących w projekcie w zakresie instalacji sieci i urządzeń niezbędnych do stworzenia wewnętrznych sieci komputerowych lub bezprzewodowych;
  - b) zakup urządzeń w ramach infrastruktury sieciowo-usługowej i wykonanie instalacji sieci zgodnie z opracowaną dokumentacją;

- c) sfinansowanie usług administrowania zakupionym w ramach projektu sprzętem i urządzeniami przez okres nie dłuższy niż okres trwania projektu.
- i) szczegółowy wykaz urządzeń w ramach infrastruktury sieciowo-usługowej pt. „Wykaz pomocy dydaktycznych, narzędzi TIK oraz urządzeń sieciowych” został określony przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej administrowanej przez MEN: <http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-przedswiezec-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spoelnego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/> ;
- j) wydatki na inwestycje infrastrukturalne w ramach cross-financingu na zasadach, o których mowa w Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków, są kwalifikowane, jeżeli zostaną spełnione łącznie wszystkie poniższe warunki:
  - a) nie jest możliwe lub nie jest racjonalne kosztowo wykorzystanie istniejącej infrastruktury;
  - b) potrzeba wydatkowania środków została potwierdzona analizą potrzeb;
  - c) infrastruktura została zaprojektowana zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania.

Wsparcie w zakresie wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK może być realizowane jedynie jako wsparcie uzupełniające do działań skierowanych do uczniów.

Kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów, w tym z uwzględnieniem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i wynikających z tego tytułu zagrożeń, o którym mowa punkcie k) może objąć w szczególności:

- a) realizację projektów edukacyjnych w szkołach lub placówkach systemu oświaty objętych wsparciem;
- b) realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia dla uczniów mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej;
- c) realizację różnych form rozwijających uzdolnienia;
- d) wdrożenie nowych form i programów nauczania;
- e) tworzenie i realizację zajęć w klasach o nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych;
- f) organizację kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla uczniów;
- g) nawiązywanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły lub placówki systemu oświaty w celu osiągnięcia założonych celów edukacyjnych;
- h) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL;
- i) realizację zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą.

W ramach projektów nie jest możliwe wsparcie w zakresie rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów poprzez naukę programowania.

Jeśli Wnioskodawca planuje realizację typu projektu 10.2.A musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzono Diagnozę potrzeb edukacyjnych, która została zatwierdzona przez organ prowadzący, a zaplanowane działania w projekcie odpowiadają na potrzeby w niej zidentyfikowane (kryterium dostępu nr 5).

Jeśli Wnioskodawca planuje w ramach typu projektu 10.2.A zakup jakiegokolwiek wyposażenia musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzona Diagnoza potrzeb edukacyjnych zawiera wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia (kryterium dostępu nr 6).

Jeśli Wnioskodawca planuje w ramach typu projektu 10.2.A zakup pomocy dydaktycznych, narzędzi TIK i urządzeń sieciowych musi wpisać w treść wniosku o dofinansowanie zobowiązanie dotyczące osiągnięcia przez szkołę lub placówkę systemu oświaty objętą wsparciem w okresie do 6 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu, określonej w umowie o dofinansowanie projektu, wszystkich funkcjonalności.

10.2.B.

Tworzenie w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego poprzez:

- a) wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych lub matematyki;**
- b) kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych lub matematyki.**

Wsparcie w zakresie wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych lub matematyki może być realizowane jedynie jako wsparcie uzupełniające do działań skierowanych do uczniów.

Zaplanowane wsparcie w projekcie powinno obejmować obie formy wsparcia, o których mowa w punkcie a) i b) lub formę wsparcia określoną w punkcie b) połączoną z doskonaleniem umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu tj. formą wsparcia opisaną w punkcie g) w typie projektu 10.2.G. Dopuszcza się sytuację, w której Wnioskodawca zaplanuje w ramach projektu jedynie formę wsparcia opisaną w punkcie b) przy wyraźnym oświadczeniu, że wsparcie opisane w punkcie a) lub wsparcie dotyczące doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie

eksperymentu opisane w punkcie g) w typie projektu 10.2.G, zrealizuje poza projektem. Oświadczenie powinno być wyraźnie wskazane w treści wniosku o dofinansowanie.

Wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych lub matematyki musi spełniać poniższe warunki i wpisywać się w poniższe możliwości:

a) katalog wydatków kwalifikowalnych w ramach wyposażenia szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych obejmuje:

- i) podstawowe wyposażenie pracowni (wagi, szafy laboratoryjne itp.);
- ii) sprzęt niezbędny do przeprowadzania doświadczeń, eksperymentów, obserwacji (przyrządy pomiarowe, przyrządy optyczne, szkło laboratoryjne, szkiełka mikroskopowe itp.), w tym narzędzia TIK wraz z odpowiednimi aplikacjami tematycznymi;
- iii) odczynniki lub substancje chemiczne;
- iv) środki czystości;
- v) pomoce dydaktyczne (środki trwałe, mapy, atlasy, roczniki statystyczne itp.);

b) szczegółowy katalog wyposażenia szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych został opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej <http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-przedswiezec-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spolecznego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/>.

Istnieje możliwość zakupu wyposażenia o parametrach wyższych niż opisane w katalogu celem realizacji programu nauczania i osiągnięcia rezultatów projektu;

c) możliwe jest sfinansowanie w ramach projektu kosztów związanych z dostosowaniem lub adaptacją pomieszczeń na potrzeby pracowni szkolnych, wynikających m. in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;

d) liczba zestawów laboratoryjnych (doświadczalnych) zakupionych w ramach wyposażenia szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych jest zależna od wielkości szkoły lub placówki systemu oświaty, mierzonej liczbą uczniów, a także liczby grup zadaniowych, które będą realizowały doświadczenia. Co do zasady, jeden zestaw laboratoryjny jest przewidziany dla grupy zadaniowej liczącej od 2 do 5 osób;

e) możliwe jest wyposażenie szkolnych pracowni matematyki. Standard wyposażenia szkolnych pracowni matematycznych poniżej;

f) wyposażenie szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych i matematyki powinno być dostosowane do potrzeb ich użytkowników, w tym wynikających z niepełnosprawności;

g) zakupione wyposażenie powinno być dostosowane do odpowiedniego etapu edukacyjnego i zakresu realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (podstawowego lub rozszerzonego).

Standard wyposażenia szkolnych pracowni matematycznych w szkole podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej:

W ramach projektu możliwy jest zakup następujących elementów pracowni wpisujących się w poniższe kategorie. :

1. Meble - podstawowe wyposażenie wynikające z przeznaczenia pracowni takie jak: szafy, szafki, tablice zwykłe i magnetyczne wraz z przyrządami, stojaki do przechowywania plansz itp.)
2. Sprzęt niezbędny do przeprowadzenia zajęć, w tym narzędzia Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych wraz z aplikacjami tematycznymi np. wizualizer przestrzenny, komputer z projekтором i tablicą interaktywną.
3. Pomoce dydaktyczne takie jak:
  - przyrządy do mierzenia długości: linijka, miara, koło metryczne itp.,
  - przyrządy do nauki o zbiorach i okręgach: puzzle i układanki,
  - przyrządy, zestawy do mierzenia jednostek i objętości: wagi, odważniki, klepsydry, cylindry, miarki objętości, termometry,
  - przyrządy, zestawy do nauki ułamków: odcinki tablicowe - magnetyczne, ułamki magnetyczne z sortownikiem koła,
  - przyrządy, zestawy do budowy brył przestrzennych i szkieletów brył,
  - przezroczyste modele brył i przyrządy do ich demonstracji,
  - anaglify – wizualizacja brył w przestrzeni,
  - zestaw brył do mierzenia i porównywania objętości,
  - zestaw do demonstracji jednostek pola i jednostek objętości,
  - magnetyczne zestawy do prezentacji: pól wielokątów, twierdzenia Pitagorasa, twierdzenia Talesa, kątów wpisanych i środkowych itp.,
  - matematyczne gry dydaktyczne i logiczne,
  - programy komputerowe do nauki matematyki na określonym poziomie,
  - zestawy tablicowe, plansze dydaktyczne do prezentacji poszczególnych zagadnień matematycznych w tym potęg, pierwiastków, algebry, geometrii, trygonometrii itd.,
  - inne przyrządy: duże liczydło, kalkulatory, zbiory zadań konkursowych itp.

Kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, o którym mowa punkcie b) może objąć w szczególności:

- a) realizację projektów edukacyjnych w szkołach lub placówkach systemu oświaty objętych wsparciem;
- b) realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia dla uczniów mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej;
- c) realizację różnych form rozwijających uzdolnienia;
- d) wdrożenie nowych form i programów nauczania;
- e) tworzenie i realizację zajęć w klasach o nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych;
- f) organizację kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla uczniów;

- g) nawiązywanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły lub placówki systemu oświaty w celu osiągnięcia założonych celów edukacyjnych;
- h) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL;
- i) realizację zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą.

Jeśli Wnioskodawca planuje realizację typu projektu 10.2.B musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzono Diagnozę potrzeb edukacyjnych, która została zatwierdzona przez organ prowadzący, a zaplanowane działania w projekcie odpowiadają na potrzeby w niej zidentyfikowane (kryterium dostępu nr 5).

Jeśli Wnioskodawca planuje w ramach typu projektu 10.2.B zakup jakiegokolwiek wyposażenia musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzona Diagnoza potrzeb edukacyjnych zawiera wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia (kryterium dostępu nr 6).

10.2.C.

Realizacja programów pomocy stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów przyrodniczych, informatycznych, języków obcych nowożytnych, matematyki lub przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie z niepełnosprawnościami, uczniowie zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki).

Typ projektu 10.2.C nie może być realizowany jako samodzielny typ projektu.

Zakres programów pomocy stypendialnej zaplanowanej w projekcie musi być zgodny z następującymi warunkami:

- a) pomoc stypendialna jest udzielana przez szkołę lub placówkę systemu oświaty, w której kształcą się uczniowie albo przez organ prowadzący szkoły lub placówki systemu oświaty;
- b) kryterium szczególnie uzdolnionych uczniów powinno obejmować co najmniej oceny klasyfikacyjne uzyskane przez uczniów z przynajmniej jednego spośród przedmiotów: przyrodniczych, informatycznych, języków obcych nowożytnych, matematyki lub przedsiębiorczości. Osiągnięcia w olimpiadach, konkursach lub turniejach mogą stanowić dodatkowe kryterium premiujące. Szczegółowe kryteria naboru, uwzględniające warunki określone w *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020* powinny zawierać regulaminy programów stypendialnych;
- c) wysokość pomocy stypendialnej nie może przekroczyć 1000 zł brutto miesięcznie na jednego ucznia;

d) minimalny okres na jaki jest przyznawana pomoc stypendialna wynosi 10 miesięcy i może być skrócony jedynie w przypadku naruszenia przez ucznia regulaminu programu stypendialnego;

e) w trakcie otrzymywania pomocy stypendialnej uczeń podlega opiece dydaktycznej nauczyciela, pedagoga szkolnego albo doradcy zawodowego zatrudnionego w szkole lub placówce systemu oświaty ucznia. Celem opieki dydaktycznej jest pomoc w dalszym osiągnięciu jak najlepszych rezultatów, wsparcie ucznia w wykorzystaniu stypendium na cele edukacyjne, aktywna współpraca z uczniem i monitorowanie jego osiągnięć edukacyjnych.

W treści wniosku o dofinansowanie należy wskazać wprost, że opieka dydaktyczna, o której mowa w punkcie e) zostanie zapewniona.

Jeśli Wnioskodawca planuje realizację typu projektu 10.2.C musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzono Diagnozę potrzeb edukacyjnych, która została zatwierdzona przez organ prowadzący, a zaplanowane działania w projekcie odpowiadają na potrzeby w niej zidentyfikowane (kryterium dostępu nr 5). W treści wniosku należy również zawrzeć oświadczenie, że będzie zapewniona opieka dydaktyczna nad stypendystą.

10.2.D.

Wsparcie w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcie ucznia młodszego przy jego przechodzeniu na kolejny etap kształcenia, w szczególności poprzez:

a) doposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, a także podręczniki szkolne i materiały dydaktyczne dostosowane do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością, ze szczególnym uwzględnieniem tych pomocy, sprzętu i narzędzi, które są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania;

b) wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach zajęć uzupełniających ofertę szkoły lub placówki systemu oświaty.

Wsparcie w zakresie doposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne, specjalistyczny sprzęt, podręczniki szkolne i materiały dydaktyczne może być realizowane jedynie jako wsparcie uzupełniające do działań skierowanych do uczniów.

Wsparcie w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi może być realizowane:

- a) jako kompleksowe programy wspomagające szkołę lub placówkę systemu oświaty, obejmujące co najmniej formę wsparcia w punkcie a), formę wsparcia w punkcie b) oraz formę wsparcia polegająca na przygotowaniu nauczycieli do prowadzenia

procesu indywidualizacji pracy z uczniem, opisany w typie projektu 10.2.G. punkt h), obejmujące II etap edukacyjny (klasy IV-VI szkoły podstawowej) oraz III etap edukacyjny (gimnazjum). Kompleksowe programy wspomagające szkołę lub placówkę systemu oświaty w procesie indywidualizacji pracy z uczniem z niepełnosprawnością mogą być realizowane na wszystkich etapach edukacyjnych. Kompleksowe programy wspomagające szkołę lub placówkę systemu oświaty w procesie indywidualizacji pracy z uczniem młodszym mogą być realizowane do etapu gimnazjum włącznie.

- b) jako bezpośrednie wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi, w tym uczniów młodszych, w ramach zajęć uzupełniających. Wsparcie to może być wówczas realizowane niezależnie od etapu, na którym znajduje się uczeń.

Doposażenie szkół lub placówek systemu oświaty, o którym mowa w punkcie a) musi być zgodne z poniższymi warunkami i możliwościami:

- a) doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek systemu oświaty obejmuje zakup m. in:
  - i) specjalistycznego oprogramowania;
  - ii) materiałów do diagnozy, wspomagania rozwoju i korygowania deficytów takich jak: wady wymowy, dysleksja, wady postawy, zaburzenia koordynacji wzrokowo-ruchowej;
  - iii) materiałów do diagnozy i terapii specyficznych trudności w uczeniu się, również takich, które wynikają z potrzeb ucznia młodszego;
  - iv) sprzętu specjalistycznego, wspierającego funkcjonowanie uczniów z niepełnosprawnością w szkole lub placówce;
  - v) podręczników szkolnych i materiałów dydaktycznych dostosowanych do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością;
- b) zakupione pomoce, sprzęt specjalistyczny lub podręczniki, będą wykorzystywane w ramach działań prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty, odpowiednio do:
  - i) organizowania i udzielania przez szkoły i placówki systemu oświaty pomocy psychologiczno-pedagogicznej w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz w formach wymienionych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach;
  - ii) opracowania i realizacji w trakcie bieżącej pracy z uczniem indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. 2015 poz. 1113);
  - iii) opracowania i realizacji w trakcie bieżącej pracy z uczniem indywidualnych programów zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży posiadających

orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim (Dz. U. poz. 529).

Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych, w ramach zajęć uzupełniających ofertę szkoły lub placówki systemu oświaty, o którym mowa w punkcie b) muszą być zgodne z następującymi warunkami i możliwościami:

a) zajęcia uzupełniające ofertę pomocy psychologiczno-pedagogicznej mogą być realizowane w formie:

i) zajęć specjalistycznych, prowadzonych w celu stymulowania rozwoju poznawczego i zmniejszania trudności w opanowaniu wiadomości i umiejętności szkolnych przez uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach: zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych i psychoedukacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;

ii) zajęć dydaktyczno – wyrównawczych, organizowanych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych, mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego;

iii) warsztatów;

iv) porad i konsultacji;

b) wsparcie uczniów zdolnych może odbywać się wyłącznie w celu kształtowania i rozwijania ich kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy (matematyczno–przyrodniczych, TIK, językowych) oraz postaw/umiejętności (kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej). Wsparcie uczniów zdolnych powinno być realizowane na zasadach określonych przy opisie form wsparcia w ramach typu 10.2.A;

c) do realizacji form wsparcia wymienionych w punkcie a) i b) jest rekomendowane wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL;

d) wsparcie będzie uwzględniać współpracę z rodzicami.

Jeśli Wnioskodawca planuje realizację typu projektu 10.2.D musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzono Diagnozę potrzeb edukacyjnych, która została zatwierdzona przez organ prowadzący, a zaplanowane działania w projekcie odpowiadają na potrzeby w niej zidentyfikowane (kryterium dostępu nr 5).

Jeśli Wnioskodawca planuje w ramach typu projektu 10.2.D zakup jakiegokolwiek wyposażenia musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzona Diagnoza potrzeb edukacyjnych zawiera wnioski z przeprowadzonego

spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia (kryterium dostępu nr 6).

10.2.E.

Doradztwo i opieka psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ucznia o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych (m.in. uczniowie z niepełnosprawnościami, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki).

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna powinna być realizowana zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2013 poz. 532) i uwzględniać etap rozpoznawania możliwości psychofizycznych uczniów oraz rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów.

Jeśli Wnioskodawca planuje realizację typu projektu 10.2.E musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzono Diagnozę potrzeb edukacyjnych, która została zatwierdzona przez organ prowadzący, a zaplanowane działania w projekcie odpowiadają na potrzeby w niej zidentyfikowane (kryterium dostępu nr 5).

10.2.F.

Rozszerzenie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym.

Wsparcie może obejmować:

- a) uzyskiwanie kwalifikacji doradców edukacyjno-zawodowych przez osoby realizujące zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach, które nie posiadają kwalifikacji z tego zakresu oraz podnoszenie kwalifikacji doradców edukacyjno-zawodowych, realizujących zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach;
- b) tworzenie Szkolnych Punktów Informacji i Kariery (SPInKa);
- c) zewnętrzne wsparcie szkół w obszarze doradztwa edukacyjno - zawodowego.

Wsparcie, o którym mowa w punkcie b) może obejmować tworzenie w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, Szkolnych Punktów Informacji i Kariery, umożliwiających realizację doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów szkół lub placówek systemu oświaty. W przypadku braku wykwalifikowanego doradcy zawodowego w szkole, w punktach tych mogą być zatrudnieni nauczyciele-doradcy zawodowi. Utworzenie i funkcjonowanie punktów nie zwalnia dyrektora szkoły z obowiązku wyznaczenia osoby

realizującej zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w przypadku braku doradcy zawodowego w szkole.

Wsparcie, o którym mowa w punkcie c) musi być zgodne z następującymi warunkami:

a) program zewnętrznego wsparcia powinien przyczynić się do zwiększenia dostępu do usług doradztwa edukacyjno-zawodowego opartych na rzetelnej informacji edukacyjno-zawodowej;

b) zapewnienie dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej może obejmować tworzenie regionalnych systemów informacji edukacyjno-zawodowej, w tym dostępnej on-line;

c) realizacja programów zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego na poziomie regionalnym obejmuje następujące etapy:

i) współpracę z ORE w zakresie doskonalenia kadry systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego, w tym m.in. wykorzystania zasobów doradztwa na potrzeby regionu, gromadzenia i udostępniania informacji edukacyjno-zawodowej;

ii) współpracę z instytucjami wojewódzkimi na rzecz rozwoju doradztwa edukacyjno-zawodowego w regionie, w tym tworzenie i rozwój wojewódzkiej sieci współpracy doradców i instytucji;

iii) zapewnienie dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej na poziomie regionu, w tym dostępnej online;

iv) doskonalenie kadry doradców-konsultantów w oparciu o programy szkoleń przygotowane przez ORE;

v) koordynowanie i monitorowanie działań z zakresu doradztwa zawodowego podejmowanych na poziomie lokalnym;

vi) współorganizowanie we współpracy z doradcami-konsultantami, instytucjami tworzącymi sieć wsparcia doradztwa zawodowego, regionalnymi/lokalnymi pracodawcami lub przedsiębiorcami przedsięwzięć na rzecz rozwoju doradztwa edukacyjno-zawodowego, np. targi edukacyjne, targi pracy, festiwale zawodów.

d) osobą realizującą program zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego na poziomie regionalnym jest konsultant wojewódzki. Konsultant wojewódzki jest to specjalista zewnętrzny (spoza szkoły) bezpośrednio współpracujący z doradcami-konsultantami w realizacji zewnętrznego wsparcia na poziomie powiatu. Konsultant wojewódzki to osoba zatrudniona w wojewódzkim ośrodku doskonalenia nauczycieli lub w centrum kształcenia zawodowego;

e) realizacja programów zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego na poziomie lokalnym obejmuje następujące etapy:

i) przeprowadzenie diagnozy stanu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole, w celu identyfikacji potrzeb szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego;

ii) opracowanie planu zewnętrznego wsparcia szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego przez doradców-konsultantów;

- iii) wdrożenie i realizacja planu wsparcia szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego;
  - iv) tworzenie i rozwój sieci doradców edukacyjno – zawodowych oraz sieci instytucji;
  - v) monitorowanie i ewaluacja zadań realizowanych w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach systemu oświaty;
- f) osobą realizującą program zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego jest doradca-konsultant. Doradca–konsultant jest to specjalista zewnętrzny (spoza szkoły) bezpośrednio współpracujący z placówką w realizacji zewnętrznego wsparcia na poziomie powiatu. Doradca–konsultant to osoba zatrudniona w poradni psychologiczno – pedagogicznej, powiatowej placówce doskonalenia nauczycieli, w centrum kształcenia praktycznego lub centrum kształcenia ustawicznego lub centrum kształcenia zawodowego;
- g) do zadań doradcy-konsultanta należy pomoc w diagnozie potrzeb szkoły oraz dostosowanie oferty doskonalenia do zdiagnozowanych potrzeb, a następnie pomoc w zbudowaniu planu wspomagania i jego realizacji;
- h) na podstawie wyników diagnozy doradca–konsultant, we współpracy ze szkołą lub placówką systemu oświaty, opracowuje plan wsparcia ww. podmiotów. Plan powinien zawierać propozycję działań i rozwiązań ukierunkowanych na podniesienie jakości usług świadczonych w szkole lub placówce systemu oświaty z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, czyli tzw. formy doskonalenia doradztwa edukacyjno-zawodowego;
- i) plan wsparcia szkoły powinien uwzględniać konieczność wykorzystania potencjału i zasobów szkoły. Wśród realizatorów zadań określonych w planie wsparcia szkoły wyróżnić należy: kadre szkoły, doradców-konsultantów oraz instytucje zewnętrzne wspierające szkolne doradztwo zawodowe (w tym poradnie psychologiczno–pedagogiczne, Ochotnicze Hufce Pracy, powiatowe urzędy pracy);
- j) katalog działań możliwych do zrealizowania w ramach planu wsparcia szkoły obejmuje:
- i) udzielanie pomocy doradcom edukacyjno - zawodowym w organizowaniu szkolnych spotkań, konkursów itp. poświęconych doradztwu edukacyjno – zawodowemu;
  - ii) współpracę przy organizacji spotkań poświęconych doradztwu edukacyjno-zawodowemu z uczniami, rodzicami, radami pedagogicznymi, zespołami wychowawców oraz przedstawicielami pracodawców lub przedsiębiorców;
  - iii) inicjowanie współpracy z zewnętrznymi instytucjami wspierającymi szkolne doradztwo edukacyjno – zawodowe;
  - iv) udostępnianie informacji, np. o instytucjach zewnętrznych wspierających doradztwo edukacyjno – zawodowe, opisanych w mapie lokalnej sieci doradztwa edukacyjno - zawodowego lub możliwościach pozyskania materiałów z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego;
  - v) inicjowanie i koordynowanie konkursów, konferencji i innych przedsięwzięć z dziedziny doradztwa edukacyjno - zawodowego o zasięgu lokalnym;
  - vi) wspieranie aktywności szkoły w środowisku lokalnym poprzez udział w targach szkolnych, organizacji lub udziale w tzw. drzwiach otwartych;

- vii) organizacja wspólnych warsztatów, spotkań oraz konferencji z udziałem przedstawicieli instytucji zajmujących się doradztwem w powiecie, władz lokalnych, przedstawicieli pracodawców lub przedsiębiorców czy szkół wyższych;
- k) działania związane z tworzeniem i rozwojem sieci doradców edukacyjno - zawodowych i instytucji mają na celu:
  - i) identyfikację osób zajmujących się problematyką doradztwa edukacyjno - zawodowego w szkołach, placówkach systemu oświaty i instytucjach danego powiatu;
  - ii) inicjowanie i organizowanie przedsięwzięć umożliwiających wymianę doświadczeń osobom zainteresowanym doradztwem edukacyjno - zawodowym (dyrektorom, doradcom zawodowym, pedagogom, psychologom, nauczycielom);
  - iii) podejmowanie działań integrujących środowisko osób zajmujących się w szkołach i innych instytucjach problematyką doradczą;
  - iv) budowanie współpracy osób odpowiedzialnych za doradztwo edukacyjno-zawodowe w powiecie;
  - v) organizacja warsztatów dla członków sieci doradców edukacyjno - zawodowych z terenu powiatu, z uwzględnieniem problematyki doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wymianę informacji, np. o wydarzeniach powiatowych dotyczących doradztwa, informacji z regionalnego rynku pracy, oferty edukacyjnej szkół, badań i analiz dotyczących lokalnego rynku pracy i dobrych praktyk, propagowanie działań doradczych.

Jeśli Wnioskodawca planuje realizację typu projektu 10.2.F musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzono Diagnozę potrzeb edukacyjnych, która została zatwierdzona przez organ prowadzący, a zaplanowane działania w projekcie odpowiadają na potrzeby w niej zidentyfikowane (kryterium dostępu nr 5).

Jeśli Wnioskodawca planuje w ramach typu projektu 10.2.F zakup jakiegokolwiek wyposażenia musi załączyć wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzono Diagnoza potrzeb edukacyjnych zawiera wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia (kryterium dostępu nr 6).

10.2.G.

Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji w celu doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli i pracowników pedagogicznych pod kątem kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się po rynku pracy (TIK, matematyczno-przyrodniczych, języki obce), nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw uczniów (m.in. kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej) oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia, m.in.:

- a) kursy i szkolenia doskonalące (w tym z wykorzystaniem pracy trenerów przeszkolonych w ramach PO WER), studia podyplomowe;
- b) wspieranie istniejących, budowanie nowych i moderowanie sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli;
- c) realizacja w szkole lub placówce systemu oświaty programów wspomagania;
- d) staże i praktyki nauczycieli realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia szkoły lub placówki systemu oświaty;
- e) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL;
- f) podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów, w tym w zakresie korzystania z narzędzi TIK zakupionych do szkół lub placówek systemu oświaty oraz włączania narzędzi TIK do nauczania przedmiotowego;
- g) doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu;
- h) przygotowanie nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego, rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy.

Wsparcie skierowane do nauczycieli i pracowników pedagogicznych może być realizowane jedynie jako wsparcie uzupełniające do działań skierowanych do uczniów.

Realizacja w szkole lub placówce systemu oświaty programów wspomagania, o których mowa w punkcie c) musi być zgodna z następującymi warunkami:

- a) program wspomagania powinien służyć pomocą szkole lub placówce systemu oświaty w wykonywaniu przez nią zadań na rzecz kształtowania i rozwijania u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności (kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej);
- b) realizacja programów wspomagania obejmuje następujące etapy:
  - i) przeprowadzenie diagnozy obszarów problemowych związanych z realizacją przez szkołę lub placówkę systemu oświaty zadań z zakresu kształtowania i rozwijania u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności (kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej);
  - ii) prowadzenie procesu wspomagania w oparciu o ofertę doskonalenia nauczycieli przygotowaną zgodnie z potrzebami danej szkoły lub placówki systemu oświaty, z możliwością wykorzystania ofert doskonalenia funkcjonujących na rynku, m. in. udostępnianych przez centralne i wojewódzkie placówki doskonalenia nauczycieli;
  - iii) monitorowanie i ocena procesu wspomagania z wykorzystaniem m. in. ewaluacji wewnętrznej szkoły lub placówki systemu oświaty.

Podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów, w tym w zakresie korzystania z narzędzi TIK zakupionych do szkół lub placówek systemu oświaty oraz włączania narzędzi TIK do nauczania przedmiotowego, o którym mowa w punkcie f) powinny obejmować w szczególności:

- a) obsługę urządzeń cyfrowych oraz sprzętu informatycznego, w tym mobilnego, zakupionego do szkół w ramach wsparcia EFS;
- b) wykorzystanie narzędzi cyfrowych w nauczaniu przedmiotowym, w tym wykorzystanie cyfrowych programów i aplikacji wspomagających nauczanie oraz dydaktycznych serwisów internetowych, również w trakcie zajęć prowadzonych z uczniami z niepełnosprawnościami oraz w kształceniu informatycznym;
- c) nowe metody kształcenia z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych;
- d) edukację w zakresie bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni oraz bezpiecznego korzystania ze sprzętu komputerowego lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera;
- e) wykorzystanie zasobów dydaktycznych dostępnych w Internecie;
- f) administrację wewnętrzną infrastrukturą sieciowo-usługową szkoły lub placówki systemu oświaty (komputerową i bezprzewodową);
- g) wykorzystanie w nauczaniu e-podręczników bądź e-zasobów/e-materiałów dydaktycznych, stworzonych dzięki środkom EFS latach 2007-2013 i 2014-2020, które zostały dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN;
- h) w przypadku studiów podyplomowych z zakresu programowania służących podnoszeniu kompetencji cyfrowych nauczycieli, ramowy program studiów musi być opracowany przez MEN. Ramowy program studiów, po jego opracowaniu przez MEN, będzie udostępniony na stronie administrowanej przez MEN: <http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-przedswiezec-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spolecznego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/>. Wsparcie możliwe pod warunkiem opracowania przez MEN ramowego programu studiów i udostępnienia go na wskazanej stronie www.

Przygotowanie nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego, rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy, o którym mowa w punkcie h) powinno w szczególności przyczyniać się do poprawy kompetencji wychowawczych nauczycieli oraz powinno uwzględniać współpracę z rodzicami.

Jeśli Wnioskodawca planuje realizację typu projektu 10.2.G musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzono Diagnostykę potrzeb edukacyjnych, która została zatwierdzona przez organ prowadzący, a zaplanowane działania w projekcie odpowiadają na potrzeby w niej zidentyfikowane (kryterium dostępu nr 5).

10.2.H.

Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji w celu doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli i pracowników pedagogicznych pod kątem wykorzystania narzędzi wspierających pomoc psychologiczno-pedagogiczną na każdym etapie edukacyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ucznia o szczególnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych (m.in. uczniów z niepełnosprawnościami, uczniów uzdolnionych, zagrożonych przedwczesnym kończeniem nauki).

Powyższe wsparcie powinno uwzględniać współpracę z rodzicami.

Wsparcie skierowane do nauczycieli i pracowników pedagogicznych może być realizowane jedynie jako wsparcie uzupełniające do działań skierowanych do uczniów.

Jeśli Wnioskodawca planuje realizację typu projektu 10.2.H musi załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie wskazujące, że przeprowadzono Diagnozę potrzeb edukacyjnych, która została zatwierdzona przez organ prowadzący, a zaplanowane działania w projekcie odpowiadają na potrzeby w niej zidentyfikowane (kryterium dostępu nr 5).

3. Diagnoza potrzeb edukacyjnych

Wnioskodawca, bez względu na typ projektu, który planuje realizować w projekcie, na etapie przygotowywania wniosku o dofinansowanie, jest zobowiązany do opracowania dokumentu **Diagnoza potrzeb edukacyjnych**. *Diagnoza* powinna dotyczyć szkoły/szkół lub placówki/placówek systemu oświaty podlegającej/podlegających pod dany organ prowadzący, planowanej/planowanych do objęcia wsparciem oraz uwzględniać indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów objętych wsparciem. *Diagnoza* powinna być przygotowana i przeprowadzona przez szkołę, placówkę systemu oświaty lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym. Podmiot przeprowadzający *Diagnozę* powinien mieć możliwość skorzystania ze wsparcia instytucji systemu wspomagania pracy szkół tj. placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, biblioteki pedagogicznej. *Diagnoza* powinna uwzględniać zmiany w zakresie reformy systemu oświaty oraz ewentualne działania dostosowujące wsparcie zaplanowane w projekcie do zmian w systemie oświaty. W przypadku projektów, które obejmują działania polegające na wyposażeniu szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych lub matematyki i/lub wyposażeniu szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania, w tym zapewnieniu odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej i/lub doposażeniu szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także podręczniki szkolne i materiały dydaktyczne dostosowane do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością, *Diagnoza* powinna zawierać wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia. *Diagnoza* powinna być zatwierdzona przez organ prowadzący przed złożeniem wniosku o dofinansowanie. *Diagnoza* nie jest załączana do wniosku o dofinansowanie ale powinna być dostępna m.in. podczas kontroli projektu przez IZ RPO WD. **Najważniejsze wnioski z *Diagnozy* muszą zostać zawarte w treści wniosku o dofinansowanie i są oceniane na etapie oceny merytorycznej w zakresie kryteriów merytorycznych. Do wniosku należy również dołączyć oświadczenie (wg wzoru stanowiącego załącznik nr 6 do niniejszego regulaminu), że przeprowadzono *Diagnozę potrzeb edukacyjnych*, która została zatwierdzona przez organ prowadzący, a zaplanowane działania w projekcie odpowiadają na potrzeby w niej zidentyfikowane.** Powyższe będzie weryfikowane na etapie oceny merytorycznej w ramach kryterium dostępu nr 5 na zasadzie „spełnia/nie spełnia”. **W przypadku projektów obejmujących wsparcie w zakresie wyposażenia lub doposażenia, do wniosku o dofinansowanie powinno zostać dołączone oświadczenie (wg wzoru stanowiącego załącznik nr 7 do niniejszego regulaminu), wskazujące, że przeprowadzona *Diagnoza potrzeb edukacyjnych* zawiera wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego**

wyposażenia. Powyższe będzie weryfikowane na etapie oceny merytorycznej w ramach kryterium dostępu nr 6.

Uwaga IOK: w związku z reformą oświaty od roku szkolnego 2017/2018, polegającą przede wszystkim na zmianie struktury szkolnej (struktura szkolnictwa będzie obejmowała: 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 3-letnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy, 2-letnią branżową szkołę II stopnia, szkołę policealną) i wynikającej z niej konieczności dostosowania sieci szkół, IOK informuje, że *Diagnoza potrzeb edukacyjnych* powinna odnosić się do istniejącej struktury szkolnictwa i sieci szkół tj. aktualnej w momencie opracowywania *Diagnozy*. Tym niemniej rekomenduje się, aby w miarę możliwości, uwzględniać w *Diagnozie* plany dotyczące reorganizacji sieci szkół. IOK informuje również, że w związku z wyjątkowym kontekstem planowanej reformy, dopuści w ramach prowadzonych naborów, możliwość wprowadzania zmian do projektów na etapie ich realizacji, w sytuacjach gdy działania projektowe będą wymagały dostosowania do zmian prawnych i wynikających z nich zmian w strukturze i sieci szkół. Oznacza to, że IOK dopuszcza możliwość uwzględniania decyzji organów prowadzących w zakresie reorganizacji szkół, w szczególności szkół podstawowych i gimnazjalnych, po podpisaniu umowy o dofinansowanie. IOK zastrzega jednak, że możliwość wprowadzania zmian do projektów będzie mogła dotyczyć jedynie tych zmian, które bezpośrednio będą wynikały z wprowadzenia reformy systemu oświaty.

IOK rekomenduje, aby podczas przeprowadzania *Diagnozy potrzeb edukacyjnych* zwrócić szczególną uwagę na analizę efektywności, racjonalności i trwałości planowanego wsparcia w kontekście przekształceń, włączeń i likwidacji szkół/placówek w wyniku reformy oświaty. Wnioskodawca powinien mieć na uwadze cel planowanego wsparcia, a więc to czy działania obejmują wsparcie indywidualne (czyli kierowane bezpośrednio do osób w celu podniesienia ich kompetencji lub kwalifikacji, które w przyszłości – niezależnie od późniejszej struktury podmiotu, w której będą funkcjonowały – co do zasady będą korzystały z efektów wsparcia udzielonego w projekcie), czy raczej obejmują wsparcie instytucjonalne czyli skierowane do szkół jako konkretnego podmiotu w celu wprowadzenia rozwiązań instytucjonalnych (np. zapewnienie systemu doradztwa zawodowego, wyposażenie szkół) związanych z lepszą realizacją procesu edukacyjnego. W przypadku wsparcia instytucjonalnego należy przeanalizować, czy wspierany podmiot (np. gimnazjum) w wyniku przekształceń będzie miał możliwość zapewnienia trwałości funkcjonowania sfinansowanych rozwiązań.

IOK stoi na stanowisku, że zobowiązania dotyczące konieczności zapewnienia trwałości będą mogły być przenoszone lub będą mogły być przekazane innym szkołom/placówkom oświatowym danego organu prowadzącego, pod warunkiem ich dalszego wykorzystywania na cele edukacyjne przewidziane w projekcie. Tym samym, realizacja działań służących wprowadzeniu rozwiązań instytucjonalnych w szkołach/placówkach, które przestaną funkcjonować, będzie wymagała istnienia sukcesora, czyli podmiotu, który będzie kontynuował edukację w następstwie przekształconej/zlikwidowanej szkoły/placówki (np.

gimnazjum) oraz do którego dofinansowane rozwiązanie instytucjonalne będzie mogło zostać przeniesione, a tym samym zapewniona zostanie trwałość jego funkcjonowania i kwalifikowalność sfinansowanej inwestycji.

IOK rekomenduje, aby Wnioskodawcy planowali wsparcie z uwzględnieniem, podjętych przez samorządy do 31 marca 2017 roku, decyzji w zakresie nowej struktury szkół. W przypadku planowania wsparcia do jeszcze istniejących szkół np. gimnazjów, Wnioskodawca powinien przeanalizować możliwość zapewnienia ciągłości organizacyjnej i dalszego funkcjonowania sfinansowanych z EFS rozwiązań instytucjonalnych wygaszanych podmiotów. W tym celu, Wnioskodawca w ramach *Diagnozy*, powinien opisać sytuację wspieranej szkoły, m.in. na podstawie informacji określonych w postanowieniach dotyczących przygotowanej przez samorządy nowej sieci szkół.

Możliwość otrzymania dofinansowania będzie zależna od zapewnienia sukcesora sfinansowanego wsparcia instytucjonalnego, a tym samym od zapewnienia warunku trwałości udzielonego wsparcia. Tym samym, ze wsparcia mogą korzystać szkoły/placówki, o ile Beneficjent zagwarantuje, że wyniku zmian reformy oświaty zostanie zapewniona cesja praw i obowiązków dotychczasowej szkoły/placówki oświatowej.

4. Katalog stawek maksymalnych

Działanie 10.2 (kwoty brutto)		
Nazwa kosztu	Maksymalna stawka	Dodatkowe uwagi/informacje
<p>Nauczyciel prowadzący zajęcia pozalekcyjne z uczniami (zatrudniony zgodnie z Kartą Nauczyciela w innej niż wspierana w projekcie szkoła/placówka oświatowa).</p> <p>Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty: nauczyciel, prowadzący zajęcia pozalekcyjne, który nie realizuje w danej szkole/placówce oświatowej tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, posiadający kwalifikacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela oraz spełniający warunki określone w art. 10 ust. 5 pkt 3 i 4 tej ustawy</p>	<p>nie wyższe niż wynagrodzenie za jedną godzinę prowadzenia zajęć ustalone w sposób określony w art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela dla nauczyciela dyplomowanego posiadającego wykształcenie wyższe magisterskie i realizującego tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć, o którym mowa w art. 42 ust. 3 w tabeli w lp. 3 tej ustawy</p>	
<p>Nauczyciel prowadzący zajęcia pozalekcyjne z uczniami (zatrudniony zgodnie z Kartą Nauczyciela we wspieranej w projekcie szkole/placówce oświatowej).</p> <p>Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela: nauczyciel wymieniony w art. 1 ust. 1, którzy w ramach programów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej prowadzą zajęcia bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz</p>	<p>zgodnie z zapisami art. 35 ust. 3. Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela według stawki osobistego zaszeregowania nauczyciela, z uwzględnieniem dodatku za warunki pracy</p>	
Psycholog	80	60 min
Pedagog	65	60 min
Logopeda	65	60 min
Doradca zawodowy	75	60 min
Stypendium dla ucznia zdolnego (brutto, miesięcznie)	1 000	
Tablica interaktywna z systemem mocowania	4 100	
Urządzenie wielofunkcyjne	1 700	
Tablica magnetyczna suchościernalna 100x150 cm	300	
Pomoce dydaktyczne, narzędzia TIK,	140 000 zł – dla szkół lub placówek	

urządzenia sieciowe	systemu oświaty do 300 uczniów 200 000 zł – dla szkół lub placówek systemu oświaty od 301 uczniów	
Infrastruktura sieciowo-usługowa	pomoce dydaktyczne, narzędzia TIK, urządzenia sieciowe w ramach infrastruktury sieciowo-usługowej wliczają się w limity: 140 000 zł – dla szkół lub placówek systemu oświaty do 300 uczniów 200 000 zł – dla szkół lub placówek systemu oświaty od 301 uczniów	pozostałe koszty związane z infrastrukturą sieciowo-usługową nie stanowiące pomocy dydaktycznych, narzędzi TIK, urządzeń sieciowych np. projekty techniczne, wykonanie instalacji sieci, prace dostosowawcze nie wliczają się do limitu 140 000 zł i 200 000 zł. IOK przypomina jednak, że powyższe wydatki nie mogą przekroczyć limitu cross- financingu i środków trwałych określonych dla naborów, o ile stanowią wydatki w ramach cross- financingu i środków trwałych.

Uwaga IOK: Standardy w zakresie katalogu stawek maksymalnych muszą zostać również zachowane na etapie realizacji projektu w związku z zapisem umowy o dofinansowanie dotyczącym zachowania spełniania wszystkich kryteriów oceny projektu na etapie jego realizacji. Wyjątkiem może być jedynie sytuacja wzrostu cen/stawek wynikająca ze zmiany prawa ogólnie obowiązującego w kraju.

5. Cross – financing i środki trwałe w projekcie

Cross-financing to zasada, która pozwala finansować w projekcie z Europejskiego Funduszu Społecznego część wydatków typowych dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Dzięki temu możliwa jest realizacja projektów bardziej kompleksowych, które lepiej dopasowują się do potrzeb Beneficjenta. Na przykład możliwe jest sfinansowanie prac z zakresu przystosowania budynków i pomieszczeń do korzystania z nich przez osoby niepełnosprawne poprzez wykonanie podjazdu dla osób niepełnosprawnych.

W ramach działania będą finansowane obok działań tzw. miękkich, wydatki inwestycyjne w ramach mechanizmu finansowania krzyżowego cross-financing, zgodnie z *Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w okresie programowania na lata 2014-2020*. Wydatki objęte mechanizmem cross-financingu są objęte zasadami kwalifikowalności dotyczącymi Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W związku z powyższym Wnioskodawca winien przestrzegać między innymi zasady trwałości projektu opisanej w powyżej wymienionych wytycznych.

Wartość wydatków w ramach cross-financingu nie może stanowić więcej niż 10% finansowania unijnego na poziomie projektu.

Cross-financing w ramach projektów współfinansowanych z EFS może dotyczyć wyłącznie takich kategorii wydatków, bez których realizacja projektu nie byłaby możliwa, w szczególności w związku z zapewnieniem realizacji zasady równości szans, a zwłaszcza potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wydatki powinny wynikać z potrzeby realizacji danego projektu i stanowić logiczne uzupełnienie działań. Cross-financing powinien być bezpośrednio powiązany z głównymi zadaniami realizowanymi w ramach danego projektu.

W przypadku projektów współfinansowanych z EFS *cross-financing* może dotyczyć wyłącznie:

- a) zakupu nieruchomości;
- b) zakupu infrastruktury, przy czym poprzez infrastrukturę rozumie się elementy nieprzenośne, na stałe przytwierdzone do nieruchomości, np. wykonanie podjazdu do budynku, zainstalowanie windy w budynku;
- c) dostosowania lub adaptacji (prace remontowo-wykończeniowe) budynków i pomieszczeń.

Cross-financing nie może dotyczyć kosztów pośrednich.

Zakup środków trwałych, za wyjątkiem zakupu nieruchomości, infrastruktury i środków trwałych przeznaczonych na dostosowanie lub adaptację budynków i pomieszczeń, nie stanowi wydatku w ramach cross-financingu.

Wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 3 500 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-finansingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu. Wydatki ponoszone na zakup środków trwałych oraz cross-financing powyżej dopuszczalnej kwoty określonej w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu są niekwalifikowalne, z wyjątkiem wyposażenia pracowni TIK oraz pracowni przedmiotowych, gdzie łączny limit wydatków związanych z zakupem sprzętu nie przekroczy 30% wydatków projektu (włączając cross-financing).